

Aanleg en onderhoud van kindvriendelijke tuinen

'Tuin moet aansluiten bij belevingswereld van kinderen'

Een tuin die mooi is voor volwassenen, maar ook veilig én uitdagend voor kinderen. Het is simpeler gezegd dan gedaan. Hoe leg je een kindvriendelijke tuin aan, met behoud van visuele kwaliteit? En waar moet je op letten bij het onderhoud? Drie hoveniers delen hun ervaringen en maken zich hard voor de kindvriendelijke tuin. 'Kinderen moeten de tuin weer in!'

Tekst Wendy Venhorst

Beeld Ity Busstra, Het Rullen Hoveniers

Kinderen ervaren een tuin anders dan volwassenen; ze willen een tuin ontdekken en beleven. En dan het liefst niet met de 'geijkte' speeltoestellen, maar op een avontuurlijke manier. Door verstoptertje te spelen, kikkervisjes te vangen of hutten te bouwen. Spelen betekent namelijk uitdagingen zoeken, nieuwsgierig zijn en ervaringen opdoen.

Toch blijkt de realiteit vaak anders. Hovenier Roel Zuidema uit Hoogeveen ziet in de praktijk bij veel jonge gezinnen versteende tuinen met een terras, een kunstgrasveldje en een glijbaantje. „Hier is geen vlinder of vogel te bekennen. Terwijl het voor de ontwikkeling van kinderen veel beter is als ze al op jonge leeftijd kennismaken met de natuur.”

Zuidema weet dat een kindvriendelijke tuin anno 2018 vooral veilig moet zijn. „Maar de beleving vind ik minstens zo belangrijk. Kinderen moeten weg van die beeldschermen, en de tuin weer in om te spelen en de natuur te beleven en ontdekken. Dat lukt alleen als een tuin die beleving ook biedt.”

Leven in de tuin

Beleving begint volgens Zuidema met de juiste beplanting, met bloemen en planten die vlinders, bijen en vogels aantrekken en leven in de tuin brengen. Datzelfde geldt voor de toepassing van speeltoestellen. Natuurlijke elementen als een boomstronk zijn vaak veel spannender voor kinderen dan standaard speeltoestellen. „Kinderen kunnen hun creativiteit kwijt. Dat zie ik bij mijn eigen kinderen ook. Ze hebben net zoveel plezier met zand en een paar potten en pannen, als met speelgoed uit de winkel. Het hoeft geen voorgedraaide koek te zijn.”

Dit betekent overigens niet dat speeltoestellen per definitie taboe zijn in een tuin; je kunt ze volgens Zuidema ook prima op een 'natuurlijke' manier verwerken in de tuin. „Een schommel kun je ook aan een pergola hangen, met daaroverheen mooie beplanting. Dan oogt het allemaal wat natuurlijker, terwijl het speelplezier er niet minder om is.”

Hoewel water in de tuin hoog op het verlanglijstje staat van veel kinderen, is

een vijver volgens Zuidema niet veilig. Maar er zijn wel alternatieve manieren om water toe te passen, zoals borrelstenen. Een borrelsteen wordt boven een ingegraven waterbak geplaatst, met daarbovenop een ijzeren rooster met grind of keien. Ook zijn er tegenwoordig stapstenen die, door middel van een elektrisch aangestuurd systeem onder de tegels, nat kunnen worden.

Zuidema licht toe dat hij zijn klanten actief betreft bij het ontwerp en de aanleg van een tuin. Zo neemt hij ze mee bij het uitzoeken van het (plant)materiaal en maakt hij de tuin in nauw overleg met zijn klanten. „Het kost ontzettend veel tijd, maar het levert tevreden klanten op én een tuin die helemaal bij de mensen past. Vaak zijn dit bloeiende en levendige tuinen met leuke speelelementen die zo min mogelijk opvallen of op termijn makkelijk kunnen worden vervangen. Een tuin dus waar zowel de ouders als kinderen plezier aan beleven.”

Geen giftige planten

Ook Hoveniersbedrijf Het Rullen in Nuenen heeft veel ervaring met kindvriendelijke tuinen. Volgens mede-eigenaar Peter van Straalen begint alles met een gedegen ontwerp. „De denkfase is het belangrijkste. Welke lay-out pas je toe en welke beplanting en materialen kies je?”

Hij geeft aan dat een kindvriendelijke tuin in eerste instantie veilig moet zijn. „Een verhoogde border is leuk, maar als deze van steen of metaal is, is de kans op ongelukken groot. We passen daarom geen scherpe randen of hoogteverschillen toe.” Maar veiligheid heeft ook betrekking op de beplanting. „Geen scherpe of giftige planten dus. Dit is makkelijker gezegd dan gedaan, omdat er veel giftige planten zijn. Blauwe regen is bijvoorbeeld zwaar giftig en ook planten als Buxus en klimop zijn giftig. Daar moet je als hove-

Kinderen hebben behoefte aan een eigen plekje in de tuin. Voor kleinere kinderen kan dat een tuinhuisje of boomhut zijn; voor grotere kinderen een loungehoek waar ze met hun vrienden kunnen 'chillen'.

Ook in kleine tuintjes zijn er genoeg leuke en slimme oplossingen te bedenken om samen met de kinderen groenten, fruit of kruiden te kweken, zoals in deze tuin is gedaan met kruidenbakken aan de schutting.

Bij de aanleg van een tuin is het verstandig om rekening te houden met het opgroeien van de kinderen, zodat er op termijn geen grote tuinrenovatie nodig is. In deze door hoveniersbedrijf Het Rullen aangelegde tuin, maakt de trampoline op termijn plaats voor een terras met een schaduwdoek.

Deze drie meisjes gaan de uitdaging aan en eten voorzichtig een bloemetje. Volgens Ity Busstra is het belangrijk dat een kindvriendelijke tuin inspireert en uitdaagt tot ontdekken.

Kinderen ervaren een tuin op een andere manier dan volwassenen. Ze willen een tuin ontdekken en beleven; het liefst op een avontuurlijke manier.

nier over nadenken.”

Ook de verharding is een belangrijk aandachtspunt. Van Straalen kiest vaak voor degelijke tegels die een bepaalde stroefheid hebben, zoals betonverharding of keramische tegels. „Je moet er alle seizoenen veilig overheen kunnen lopen. Toch blijft het oppassen. Als je valt, valt het altijd tegen...”

Moestuintje

Daarnaast vindt ook Van Straalen dat contact met de natuur belangrijk is voor de ontwikkeling van een kind. Een moestuintje waarin kinderen hun eigen tomaten of sla kunnen kweken, sluit hier volgens de hovenier prima bij aan. „Kinderen leren ervan en het stimuleert ze om naar buiten te gaan. En ook in kleine tuintjes zijn er genoeg leuke en slimme oplossingen te bedenken. Denk aan plantzakken met aardbeien aan de schutting of bakken met kruiden in de tuin.”

Ook het 'heel' blijven is een belangrijk aandachtspunt in een kindvriendelijke tuin. Als er in een tuin veel wordt gespeeld, zijn naast een degelijke grasmat ook stevige en robuuste planten nodig. „Goed onderhoud is echter het allerbelangrijkste”, vindt Van Straalen. „Zowel de beplanting als het gazon moeten in

topconditie worden gehouden. Dus tijdig snoeien en het gras regelmatig bemesten, verticuteren en besproeien.”

Het Rullen biedt sinds vorig jaar tien jaar service en garantie op al haar tuinen. „Een pas aangelegde tuin heeft veel onderhoud nodig. Dat geldt zeker ook voor kindvriendelijke tuinen. Mensen hebben daar hulp bij nodig en daarom sturen wij standaard een servicemedewerker langs. We willen dat iedereen onbezorgd plezier beleeft aan de tuin.”

Geen tuinrenovatie

Bovendien is het ook goed om rekening te houden met het opgroeien van de kinderen. „Je houdt ze maar tot een bepaalde leeftijd achter de schuttingdeur. Daarom is het van belang om de tuin zo in te richten dat er op termijn geen grote tuinrenovatie nodig is.” De hovenier noemt de trampoline als voorbeeld. „Als je die ingraaft, kun je daar later een vijver van maken.”

Wie de kinderen graag zo lang mogelijk in de tuin wil houden, kan volgens Van Straalen een 'eigen hoekje' creëren. „Ik heb zelf drie 'dikke' pubers, die willen geen schommel of boomhut meer. Maar ze hebben wel behoefte aan een hoekje waar ze kunnen 'chillen' met hun vrien-

den. Als de tuin er zich voor leent, kan een - overdekte - loungehoek daarom een mooie uitkomst zijn.”

Unieke tuin

In het Overijsselse Dedemsvaart ligt, verscholen achter een woonboerderij, de droom-, speel- en ontdektuin van Ity Busstra. De tuin telt 2.000 m² en bestaat inmiddels tien jaar. Busstra is moeder van twee kinderen en was vijftien jaar actief als kleuterjuf. Daarnaast is ze in haar vrije tijd veel met tuinen bezig. Zo volgde ze in de avonduren studies tuinontwerp en plantenkennis aan de Groene Welle in Zwolle.

Na de geboorte van haar kinderen besloot ze haar twee passies te combineren en ontwikkelde ze op het stukje land achter de boerderij 'De kleine tuinman'. Ze creëerde er allemaal hoekjes met verschillende belevingen. Dit resulteerde in een unieke tuin waarin kinderen ongestoord kunnen spelen en op ontdekkingstocht kunnen gaan in een natuurlijke omgeving. „De tuin is zo vormgegeven dat de fantasie en creativiteit worden gestimuleerd. Zo zijn er volop natuurlijke materialen als zand, stenen en takken beschikbaar, waarmee kinderen vanuit hun fantasie iets kunnen creëren.”

'De kleine tuinman' dient ook als voorbeeldtuin. Zo geeft Busstra er rondleidingen, waarbij ze vertelt wat er allemaal te zien en te doen is en hoe kinderen daarop reageren. Op die manier kunnen ouders inspiratie opdoen.

Maar Busstra geeft ook advies bij mensen thuis en wordt regelmatig gevraagd voor de inrichting van tuinen bij scholen en kinderdagverblijven. In haar adviezen pleit ze ervoor dat alle zintuigen worden aangesproken, dat kinderen voldoende kunnen rennen en klimmen en er volop natuurlijke materialen voorhanden zijn. „Steeds meer tuinen worden betegeld; het is lastig om zo'n tuin voor een kind leuk te maken. Daarom is het belangrijk dat een tuin inspireert en uitdaagt tot ontdekken.”

Opvallende planten

Ook is het voor Busstra van belang dat een kindvriendelijke tuin beplanting heeft waar een kind iets mee kan. „Vaak zie je mooie planten in een tuin, maar de kinderen mogen er niet aankomen of kunnen er niets mee. Er zijn veel planten die opvallen vanwege hun mooie kleur, of

omdat ze zacht, ruw of grappig aanvoelen of lekker ruiken. Ook is het leuk als er iets eetbaars is te vinden in de tuin.”

Daarnaast moet een kind zich volgens Busstra terug kunnen trekken in de tuin. „Kinderen willen dichtbij zijn zonder dat steeds alle ogen op hen zijn gericht. Dat is eenvoudig op te lossen door hoekjes in de tuin te maken of een paar stevige groenblijvende heesters aan te planten.”

Wat het onderhoud betreft, is het goed om regelmatig te controleren hoe stevig alles nog is en wat het gevolg is als er iets mis gaat. „Kinderen doen dingen altijd net anders dan gedacht. Houd er bij het plaatsnemen van een schommel bijvoorbeeld rekening mee dat kinderen ook bovenop zo'n schommel kunnen klimmen. Dan is het van belang dat er geen harde ondergrond ligt of metalen hekjes in de buurt staan.”

Gevraagd naar de ideale tuin, is Busstra helder. „Een tuin is niet alleen een mooi plaatje dat bij het huis past. Zelf geef ik de voorkeur aan een tuin waarin mag worden geleefd, waar je ook rommelhoekjes mag hebben en iedereen welkom is. Een tuin dus waar er de vrijheid is om jezelf te kunnen zijn.” <

Voor de ontwikkeling van kinderen is het goed dat ze al op jonge leeftijd kennismaken met de natuur. Een natuurlijke tuin heeft daarmee ook een opvoedkundige functie.

Praktische tips voor een kindvriendelijke tuin

-Vermijd scherpe of giftige beplanting. Kies daarentegen voor bloemen en planten die insecten aantrekken of hang nestkastjes op. Dieren brengen leven in de tuin en kinderen zijn er dol op.

-Gras is een ideale speelondergrond voor kinderen. Kies bij intensief gebruik voor stevig (speel)gazon. Naast een degelijke grasmat zijn ook stevige planten op z'n plaats.

-Stel de belevingswereld van kinderen centraal. Zo zijn natuurlijke elementen als een boomstronk veel spannender dan standaard speeltoestellen.

-Verwerk speelelementen op een 'natuurlijke' manier. Een schommel kan ook prima aan een pergola hangen.

-Leg een moestuintje aan of plant een fruitboom. Het is voor kinderen erg leuk om hun eigen groenten en fruit te kweken en het hoeft niet veel ruimte te kosten.

-Zorg voor voldoende schaduw in de tuin, zodat kinderen bij warm weer niet in de brandende zon hoeven te spelen.

-Kinderen, jong en oud, hebben behoefte aan een 'eigen' plekje. Zorg er daarom voor dat ze zich terug kunnen trekken in de tuin.

-Controleer regelmatig of alles nog goed vaststaat en of er geen scherpe hoeken of randen zijn (ontstaan).

-Houd er rekening mee dat kinderen groter worden. Richt de tuin daarom zo in dat er op termijn geen grote tuinrenovatie nodig is.